

Budget 2021 och plan 2022 – 2023

Utbildningsnämnden

Innehåll

Inledning	2
Nämndmål	2
Ekonomi	3
Investeringar	7
Risker	7

Inledning

Utbildningsnämnden fullgör kommunens uppgifter som huvudman inom skolväsendet¹.

Utbildningsnämnden ansvarsområde omfattar utbildning från förskola till vuxenutbildning för folkbokförda i Danderyds kommun. Det innebär ansvar för

- resursfördelning genom barn- och elevpeng till verksamheter inom utbildningssystemet,
- tillhandahållande av system för val av utbildningsplats,
- bidrag för skolskjuts och särskilt stöd,
- myndighetsutövning i enlighet med skollagen gällande skolplikt (grundskola) och kommunalt aktivitetsansvar (gymnasieskola),
- godkännande och tillsyn av fristående förskolor i Danderyd,
- kvalitetsuppföljning.

Utbildningsnämnden är även ansvarig nämnd för den kommunala verksamheten med drift och huvudmannauppgifter inom förskola, fritidshem, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola samt elevhälsa i kommunal regi.

Under budgetperioden kommer förvaltningen fokusera på att vara kostnadseffektiva och samtidigt utveckla och kvalitetssäkra processer och rutiner för att utbildningsnämnden ska vara en långsiktigt effektiv beställare. Den pågående genomlysningen av skolpengens fördelning och användning fortsätter under perioden i syfte att uppnå en resursfördelningsmodell som är transparent och konkurrensneutral i alla delar. Som huvudman för förskolor och skolor i egen regi kommer utbildningsnämnden att fortsätta med planerade åtgärder för att komma tillrätta med föregående och innevarande års ekonomiska underskott.

Detta budgetdokument redogör först för utbildningsnämndens nämndmål. Därefter följer en redogörelse för utbildningsnämndens budget nedbruten på kostnadslag och per verksamhetsform. Avslutningsvis redogörs för budgeterade investeringar och vilka risker som identifierats inför kommande år.

¹ Fr o m 1 januari 2020 utökades utbildningsnämndens ansvarsområde till att omfatta de kommunala verksamheterna inom förskola och skola, som tidigare hade produktionsutskottet som ansvarig nämnd.

Nämndmål

Utbildningsnämnden beslutade anta nämndmål för 2021 vid nämndsammanträde 2020-06-10 (UN2020/0117). Med anledning av att utbildningsnämnden per 2020-01-01 fått utökat uppdrag med huvudmannauppgifter för verksamheter i egen regi har nämndmålen för 2021 reviderats jämfört med tidigare år.

De nämndmål som ska gälla för utbildningsnämnden 2021 är:

1. Strategiområde Hög kvalitet

1.1 Nämndmål: Utbildningsnämnden genomför tillsyn av fristående förskolor, utövar insyn i fristående grundskolor samt genomför kvalitetsdialoger med alla huvudmän med verksamhet i Danderyds kommun.

1.2 Nämndmål: Utbildningsnämnden har god insyn i vuxenutbildningen.

4. Strategiområde Hög effektivitet

4.1 Nämndmål: Utbildningsnämnden har transparenta och hållbara modeller för ersättningsystem till verksamheterna (från 2020).

4.2 Nämndmål: Utbildningsnämnden har plan för att optimera kapacitet och utbud av utbildningsverksamhet.

4.3 Nämndmål: I Danderyd bedriver alla kommunala verksamheter en kostnadseffektiv verksamhet (egenregi).

Utbildningsnämnden har inga prioriterade mål för 2021 inom strategiområdena Stor valfrihet, Stark utveckling och Hög attraktivitet

Förändringar av nämndmål

Mål som tas bort är

Förskolor, grundskolor och gymnasieskolor i Danderyd har ett systematiskt kvalitetsarbete som utvecklar verksamheten

2.1 Utbildningsnämnden har antagit en plan med definition och inriktning för önskat marknadsutbud

3.1 Utbildningsnämnden och bildningsförvaltningen har ett tydligt uppdrag i det kommunala styrsystemet

Elever i Danderyds kommun når höga resultat

Mål med ändrad formulering är

"1.1 Utbildningsnämnden har en utvecklad struktur för dialog" ändras till

"Utbildningsnämnden genomför tillsyn av fristående förskolor, utövar insyn i fristående grundskolor samt genomför kvalitetsdialoger med alla huvudmän med verksamhet i Danderyds kommun."

Nya nämndmål är

"Utbildningsnämnden har god insyn i vuxenutbildningen" under hög kvalitet

"Utbildningsnämnden har plan för att optimera kapacitet och utbud av utbildningsverksamhet." och "I Danderyd bedriver alla kommunala verksamheter en kostnadseffektiv verksamhet (egenregi)" under hög effektivitet

Ekonomi

Samtliga tabeller är exklusive egenregins intäkter, kostnader och nettokostnader. Nettokostnaderna för verksamheter i egen regi budgeteras till noll.

Utbildningsnämnden (mnkr)	Utfall 2019	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Nettokostnader	-900,1	-881,2	-891,5	-898,6	-906,2
Förändring (mnkr)		18,9	-10,3	-7,1	-7,6
Förändring (%)		-2,1%	1,2%	0,8%	0,8%

Utbildningsnämndens budget för 2021 uppgår till 891,5 mnkr (netto). Nämndens nettokostnader ökar med 10,3 mnkr (1,2 procent) jämfört med budget 2020.

De väsentliga förändringarna för 2021 är främst en procents ökning av nämndens nettobudget för att kompensera för pris- och löneökningar samt uppräknig av peng (ej gymnasiets programpeng som förblir oförändrad i 2021 års budget) motsvarande 7,3 mnkr för utbildningsnämnden. Därutöver tillkommer en ökning driven av volymförändringar motsvarande 2,9 mnkr.

Enligt nuvarande beräkningar och aktuell befolkningsprognos kommer dock volymförändringarna påverka budgeten i positiv riktning för 2022 och 2023.

Utbildningsnämndens årliga investeringsbudget uppgår till 3,0 mnkr och består främst av nya möbler, tillgänglighetsåtgärder och mindre anpassningar inom resultatenheterna i egen regi.

Utbildningsnämnden (mnkr)	Utfall 2019	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Intäkter	69,5	69,6	69,9	70,0	70,5
Kostnader	-969,6	-950,8	-961,4	-968,6	-976,7
Nettokostnader	-900,1	-881,2	-891,5	-898,6	-906,2

Utbildningsnämndens intäkter består främst av föräldraavgifter för förskola och fritidshem, momskompensation samt statsbidrag.

Utbildningsnämndens kostnader består till 94 procent av volymrelaterade kostnader och då främst av utbetald peng. Övriga sex procent (anslag) avser främst nämnd och förvaltning samt särskilt stöd.

Utbildningsnämndens budget per kostnadslag

Utbildningsnämnden – nettokostnad per kostnadslag (mnkr)	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Anslag	-58,7	-57,8	-58,3	-58,9
Volym	-822,5	-833,7	-840,2	-847,3
Egen regi	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettokostnader	-881,2	-891,5	-898,6	-906,2
Varav kapitalkostnader	0,0	0,0	0,0	0,0

Anslag

Budgeten för anslagsfinansierad verksamhet avser främst kostnader för nämnd och förvaltning, särskilt stöd, utvecklingsinsatser och övrig verksamhet. Budgeten 2021 är uppräknad med en procent (0,6 mnkr) jämfört med 2020, men reduceras av att kostnader för mindre undervisningsgrupper i gymnasiet omklassificerats från anslag till volym (1,5 mnkr). Budgeten för anslag minskar därav med 0,9 mnkr från 2020 till 2021.

Volym

Budgeten för volymrelaterade kostnader avser främst utbetald peng för förskola, grundskola (inklusive fritids) och gymnasium samt särskola och vuxenutbildning. Budgeten 2021 ökar med 11,2 mnkr jämfört med 2020, varav 6,8 mnkr är uppräknings av pengnivå med en procent (ej gymnasiet), 2,9 mnkr är volymförändringar och 1,5 mnkr är omklassificering av kostnader för mindre undervisningsgrupper i gymnasiet. Beräkningarna av volymer för år 2021-2023 är gjorda med utgångspunkt i befolkningsprognosen från januari 2020. Se bilaga 3 för ytterligare uppdelning av volymerna i respektive verksamhet (ej kommunal vuxenutbildning).

Volym (antal barn/elever)	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Förskola	1 542	1 525	1 532	1 566
Grundskola	5 136	5 095	4 991	4 892
Gymnasium	1 603	1 617	1 666	1 696
Kommunal vuxenutbildning	622	684	684	684
Särskola	37	44	46	44

Nettokostnad för volymer (mnkr)	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Förskola	-164,0	-163,3	-166,5	-172,5
Grundskola	-482,0	-483,2	-479,6	-475,4
Gymnasium	-147,4	-152,0	-157,8	-162,3
Kommunal vuxenutbildning	-9,4	-10,4	-10,5	-10,6
Särskola	-19,8	-24,7	-25,8	-26,5
Nettokostnader	-822,5	-833,7	-840,2	-847,3

Volymerna i förskola förväntas minska 2021 på grund av färre barn i åldern 3-5 år, men ökar sedan år 2022-2023 genom att antalet 1- och 2-åringar förväntas öka. Även antalet barn i åldern 3-5 år förväntas vända uppåt år 2023, men inte tillräckligt mycket för att återgå till 2020 års volym inom åldersgruppen.

Volymerna i grundskola beräknas minska varje år 2021-2023 i årskurs 1-6. Antalet elever i årskurs 7-9 ökar 2021, men minskar sedan 2022-2023. För förskoleklass förväntas en mindre ökning av antalet elever under 2021, för att sedan minska år 2022 och 2023. Det totala antalet elever i grundskolan förväntas minska varje år 2021-2023.

Volymerna i gymnasium beräknas öka samtliga år 2021-2023.

Antalet studenter i kommunal vuxenutbildning förväntas öka 2021 till följd av en högre arbetslöshet. Kostnaden per student kan variera kraftigt då varje student kan läsa flera kurser, olika långa kurser samt att priserna varierar mellan kurserna.

Volymerna i särskolan förväntas öka 2021-2022 för att sedan minska 2023 på grund av att antal elever i gymnasiesärskola förväntas bli färre.

Notera att kostnad per barn eller elev varierar inom respektive verksamhet och nettokostnaden för volymen har baserats på en analys utifrån åldersstrukturer och föregående års utfall.

Egen regi

Verksamheterna i egen regi har en nollbudget där intäkterna i huvudsak består av grundbelopp (peng), verksamhetsstöd för barn och elever i behov av särskilt stöd samt statsbidrag. De enskilda verksamheterna i egen regi lägger budget utifrån den föreslagna uppräkningspeng på en procent för kommande år (gymnasiet undantaget där programpengen föreslås vara oförändrad 2021). Risker och eventuella åtgärder för att nå en budget i balans redogörs för under rubriken Risker.

Utbildningsnämndens budget per verksamhet

Nettokostnad per verksamhet (mnr)	Utfall 2019	Budget 2020	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023
Nämnd och förvaltning	-13,2	-15,6	-15,4	-15,5	-15,7
Förskola	-182,4	-174,3	-172,8	-176,1	-182,1
Grundskola	-532,7	-509,9	-511,4	-508,1	-504,2
Gymnasium	-141,7	-151,0	-154,2	-160,1	-164,5
Kommunal vuxenutbildning	-8,1	-8,2	-9,2	-9,3	-9,4
Särskola	-18,0	-19,8	-24,7	-25,8	-26,5
Övrig verksamhet	-4,0	-2,3	-3,7	-3,8	-3,8
Nettokostnader	-900,1	-881,2	-891,5	-898,6	-906,2

Nämnd och förvaltning

Budgeten för nämnd och förvaltning uppgår 2021 till 15,4 mnr och inkluderar en uppräkningskostnad med en procent (0,2 mnr) i enlighet med planeringsförutsättningarna. Löne- och prisuppräkningskostnader kompenseras av lägre lokalkostnader till följd av arbetsplatsförtätning. Licenskostnader för gymnasium har i budget 2021 flyttats från nämnd och förvaltning till gymnasium, vilket påverkar jämförelsen mellan åren med 0,4 mnr. Budgeten för 2021 är därav 0,2 mnr lägre än 2020.

Förskola

Enligt den befolkningsprognos från januari 2020 som ligger till grund för beräkningen av utbetald förskolepeng, minskar antalet barn i förskolan 2021 jämfört med budget 2020. Pengen räknas upp med en procent till 2021, men volymminskningen medför ändå en lägre totalbudget för förskola jämfört med föregående års budget. Budgeten för volymrelaterade kostnader uppgår 2020 till 163,3 mnr, vilket är en minskning med 0,7 mnr jämfört med budget 2020.

Förskolans budget för anslagsfinansierad verksamhet år 2021 är uppräknad med en procent jämfört med föregående års budget och uppgår till 9,5 mnr. Det innefattar främst särskilt stöd (8,5 mnr) och utvecklingsinsatser inom förskolan. Verksamheten för öppen förskola har flyttats till övrig verksamhet i 2021 års budget (0,8 mnr), vilket påverkar vid jämförelse mellan åren.

Förskolans totala budget för 2021 uppgår till 172,8 mnr, en minskning med 1,5 mnr jämfört med 2020.

Grundskola

Enligt den befolkningsprognos från januari 2020 som ligger till grund för beräkningen av utbetald skol-, fritids- och hemvistpeng, minskar antalet elever i grundskolan 2021 jämfört med budget 2020. Pengen räknas upp med en procent till 2021, men volymminskningen reducerar till viss del den högre kostnaden som uppräkningspengen medför. Detta leder till att

budgeten för volymrelaterade kostnader ökar med 1,2 mnkr och uppgår till 483,2 mnkr i budget 2021.

Grundskolans budget för anslagsfinansierad verksamhet år 2021 är uppräknad med en procent jämfört med föregående års budget och uppgår till 28,2 mnkr. Det innefattar främst särskilt stöd (24,0 mnkr), skolskjuts, sjukhusskola och utvecklingsinsatser i grundskolan.

Grundskolans totala budget för 2021 uppgår till 511,4 mnkr, en ökning med 1,5 mnkr jämfört med 2020.

Gymnasium

Enligt befolkningsprognosen från januari 2020 som ligger till grund för beräkningen av utbetald gymnasiepeng, ökar antalet elever i gymnasiet under 2021 jämfört med budget 2020. Gällande programpengen för 2021 rekommenderar Storsthlm samverkansområdets kommuner att fastslå föreslagen uppräknad om noll procent, se bilaga 2. Av denna anledning har ingen uppräknad av programpengen gjorts i budget 2021, däremot har den genomsnittliga programpengen per elev ökat. Främst påverkas den genomsnittliga programpengen av vilka program Danderyds elever väljer att gå. Därutöver påverkar förändringen i 2020 års prislista avseende ett fast pris för elever som är antagna till mindre undervisningsgrupper inom samverkansområdet. Delar av pengarna låg tidigare i budgeten för särskilt stöd, vilken har sänkts med motsvarande belopp. Licenskostnader som tidigare låg under nämnd och förvaltning har i budget 2021 flyttats till gymnasium och påverkar budgeten med 0,4 mnkr. Samtliga dessa faktorer medför högre volymrelaterade kostnader i form av utbetald peng. Detta leder till att budgeten för volymrelaterade kostnader ökar med 4,6 mnkr och uppgår till 152,0 mnkr i budget 2021.

Budgeten för anslagsfinansierad verksamhet är uppräknad med en procent jämfört med föregående års budget och uppgår till 2,2 mnkr. Det innefattar främst särskilt stöd, vilket har sänkts med 1,5 mnkr till följd av att en särskild peng för mindre undervisningsgrupper har beslutats och därmed redovisas den kostnaden på volym programpeng.

Den totala budgeten för gymnasium uppgår 2021 till 154,2 mnkr, en ökning med 3,2 mnkr jämfört med 2020.

Kommunal vuxenutbildning

Alla invånare utan komplett gymnasieutbildning har rätt till kommunal vuxenutbildning som kommunen är skyldig att tillhandahålla. På grund av förväntad högre arbetslöshet i Sverige kommande år, finns anledning att förvänta fler elever till vuxenutbildning. Budget 2021 inkluderar en prognostiserad ökad volym om tio procent.

Budgeten för kommunal vuxenutbildning uppgår 2021 till 9,2 mnkr, en ökning med 1,0 mnkr jämfört med 2020.

Särskola

Antalet elever i grundsärskolan har ökat under vårterminen 2020 och beräknas fortsätta öka under läsåret 2020/2021. Ökningen beror dels på inflyttning till kommunen och dels på en bedömning att fler elever som varit under utredning kommer att skrivas i särskolan. Processen för utredning och inskrivning har setts över och påbörjas nu mer skyndsamt vilket innebär en ökning av antalet inskrivna elever 2021. Ökningen reduceras till viss del av färre elever inom gymnasiesärskolan.

Budgeten för särskolan uppgår 2021 till 24,7 mnkr, en ökning med 4,9 mnkr jämfört med 2020. Budgeten inkluderar kostnader för skolskjuts på 3,2 mnkr.

Övrig verksamhet

Budgeten för övrig verksamhet har räknats upp med en procent enligt direktiven i planeringsförutsättningarna och uppgår till 3,7 mnkr i budget 2021. Övrig verksamhet

inkluderar främst kostnader för ungdomsmottagningen, öppen förskola, VFU och Våga Visa. Budgeten för öppen förskola låg 2020 under förskola, vilket påverkar jämförelsen mellan åren med 0,9 mnkr.

2022-2023

Planen för 2022 och 2023 är uppräknad i enlighet med planeringsförutsättningarna för budget 2021. Ramen är uppräknad med en procent i förhållande till föregående års budget och volymförändringar med utgångspunkt i befolkningsprognosen från januari 2020 är inkluderade. De förväntat lägre volymerna inom grundskola för 2022 och 2023 innebär att uppräknningen på en procent delvis kommer kompenseras av volym.

Investeringar

Projekt (mnkr)	Budget 2021	Plan 2022	Plan 2023	Beräknad totalutgift
Investeringar egen regi	3,0	3,0	3,0	9,0
Summa investeringar	3,0	3,0	3,0	9,0

Resultatenheterna i egen regi har i uppdrag inför 2021 att hantera en skolpeng vars uppräknning inte fullt ut kompenseras för kostnadernas uppräknning och behöver av den anledningen vara sparsamma med alla utgifter. Därför kommer också investeringar att hållas på en låg nivå där endast helt nödvändiga investeringar i inventarier och tillgänglighetsåtgärder planeras.

Dessa behov ska kunna hanteras inom ramen för en investeringsbudget om 3,0 mnkr för 2021.

Respektive resultatenhet finansierar kapitaltjänstkostnaderna (avskrivning och internränta) efter gjorda inköp. Avskrivningstiden är oftast på fem år och den internränta som enheterna ska betala är enligt direktiv för budget 2021 1,5 procent.

Risker

Risker inom utbildningsnämndens beställarfunktion

Riskerna består främst i eventuella avvikelser från aktuell befolkningsprognos. Budgeten består till allra största del av kostnader för grundbelopp till förskola, skola, gymnasium, särskola och vuxenutbildning. Det ekonomiska utfallet är kopplat till volym och därmed inte möjligt att påverka annat än via nivån på peng som i planeringsförutsättningarna är föreslaget att vara en procent per år (gymnasiet undantaget 2021). Erfarenheterna från de senaste åren är dock att befolkningsprognosen totalt sett stämt väl överens med verkligheten, med vissa variationer mellan åldrar.

Beräkningen av antal barn och elever 2021-2023 är baserad på befolkningsprognosen från januari 2020. Utifrån befolkningsprognosen och vissa antaganden, exempelvis andel som går på fritids och andel som går vilka gymnasieprogram beräknas budget för kommande år.

Inom kommunal vuxenutbildning ser Kunskapscentrum Nordost (KCNO) en uppåtgående trend för antalet elever i vuxenutbildning vilket kan förstärkas ytterligare nu till följd av arbetslöshet i samband med Covid-19. Budget för 2021 har ännu inte erhållits från KCNO och det finns en risk att uppräknningen jämfört med prognos 2020 blir högre än nuvarande antagande om tio procents ökande volym.

Till utbildningsnämnden har begäran från fristående huvudman inkommit om extra ersättning utöver beslutat grundbelopp på grund av underskott inom verksamheter i egen regi tidigare år. Ärendet är inte avslutat när detta skrivs och ärendet kan få ekonomiska konsekvenser 2020 samt följande år.

Väsentliga ekonomiska risker inom verksamheter i egen regi

Verksamheterna i egen regi har de senaste åren genererat underskott trots ett stort antal genomförda åtgärder för att spara och effektivisera. Bland annat har förskolor avvecklats, ett stort antal tjänster har dragits in på förskolor och skolor samt ett stort antal hyresavtal har sagts upp.

En anledning till ökade kostnader de senaste åren är den löneglidning som skett, framförallt inom de pedagogiska yrkena. Det är sannolikt att pedagogiska yrken även fortsättningsvis kommer att vara bristyrken med en löneglidning som följd. Rörligheten bland lärare och annan pedagogisk personal har varit stor i Stockholmsområdet och inget tyder på att den rörligheten kommer att minska framöver. Bildningsförvaltningen har dessutom 74 medarbetare som i år är 63 år eller äldre. Erfarenheter visar att nyanställda behöver erbjudas en högre lön än vad de som går i pension haft i lön för att upprätthålla den strategiska kompetensen i verksamheten.

Vidare finns en fördröjning av de effekter som uppnås av neddragningar, detta gäller lokaler såväl som anställningar. Flera av verksamheterna i egen regi bär fortfarande kostnader för lokaler som inte används.

En uppräkningskrav på en procent innebär i praktiken besparings- och effektiviseringskrav på en verksamhet som redan vidtagit stora åtgärder för att minska kostnader. Bedömningen är att det inte är möjligt att genom mindre förändringar per enhet kunna hantera en uppräkningskrav på en procent. Detta då många åtgärder redan är vidtagna. I arbetet med att nå givna budgetram för 2020 och framåt har förvaltningen under 2019 och 2020 gjort stora besparingar och effektiviseringar inom samtliga verksamheter. Trots detta prognosticeras stora underskott för återstående del av 2020 och det finns en uppenbar risk att verksamheterna fortsätter generera underskott mot budget 2021. En åtgärdsplan för att nå en ekonomi i balans är framtagen. Planen innehåller ett antal åtgärder och kommer att uppdateras löpande under året för att säkerställa att åtgärder vidtas och följs upp. Förvaltningsledningen kan i samband med delårsboks slutet 2020 konstatera att de största ekonomiska avvikelserna finns i verksamheter som under den senaste tiden bytt chef. Detta föranleder ett ökat fokus på att administrativt stötta enheter som befinner sig i en chefsrekryteringsprocess.

Den budgetram som kommunstyrelsen föreslår bedöms inte ge möjlighet att budgetera med en buffert för oförutsedda förändringar. En budget utan buffert medför ekonomiska risker.